



# promicanje i ostvarivanje kršćanskog iskustva u evangelizaciji odraslih

Tomislav Ivančić

Crkva se danas nalazi pred prekretnicom kojoj ona još ne dokučuje domet i dubinu. Ta prekretnica je prijelaz s katehizacije na evangelizaciju. Taj je prijelaz toliko važan da se u određenom smislu može govoriti o revoluciji u shvaćanju i življenju kršćanske vjere. Radi se o tome da uz Riječ koja se naviješta u Crkvi jednak prostor zauzima i Sila Božja koja ostvaruje Riječ. Dok se Crkva do sada premoćno oslanjala na uvjerljivost svoje riječi i organiziranost svojih akcija, sad prevagu dobiva uvjerenje da je odlučujuća sila kojom Crkva postoji i radi Božja a ne ljudska. Tako Crkva s malih zemaljskih i ljudskih pozicija ulazi u kozmičke perspektive.

To je obrat od situacije u kojoj se nekako gradilo od krova, a ne od temelja. Katehiziralo se a da se prije nije evangeliziralo. Vjeru se pretpostavljalo i na toj zamišljenoj pretpostavci gradilo. Evangelizacija počinje od temelja, a to znači od onih spoznaja u kojima se čovjek može spontano i odgovorno opredijeliti za vjeru. Tako opredjeljenjom čovjeku molitvom se omogućuje da postane ono za što se opredjeljuje. Taj je prijelaz dakle preokret od polovičnosti i nemoći prema cjelovitosti i snazi, od poluvjere k cjelovitoj vjeri, od više-manje religijskog kršćanstva prema evanđeoskom. Time

Crkva postaje sposobna da zauzme svoje pravo mjesto u svijetu, a to je mjesto služenja svakom čovjeku i svim narodima. Ona nema potrebe da drugima osporava njihova prava tražeći za sebe umjetne prostore slobode. Ne mora se bojati za svoj opstanak i uspjeh svoga rada. Ona postaje sposobna da bude za čovjeka pomirujući ga i služeći mu. Crkvu možda ništa neće toliko promijeniti kao taj zaokret od katehizacije prema evangelizaciji.

## 1. OD KATEHIZACIJE PREMA EVANGELIZACIJI

Nužnost takvog zaokreta uočio je već II. vatikanski sabor govoreći o ateizmu: "Zato ne malu ulogu za postanak tog ateizma mogu imati vjernici, ukoliko treba reći da oni zanemaranjem vjerskog odgoja ili netočnim i pogrešnim izlaganjem nauke ili također nedostacima svoga religioznog, moralnog i socijalnog života, pravo lice Boga i religije prije zakrivaju nego otkrivaju" /GS 19,3/. Govoreći o terapiji takvog stanja u Crkvi, Sabor zahtijeva upravo ono što spada u područje evangelizacije: "A lijek protiv ateizma možemo očekivati od adekvatnog izlaganja nauke, ali jednako tako i auten-

tičnog života Crkve i njezinih članova. Crkva naime treba da učini prisutnim i tako reći vidljivim Boga Oca i njegova utjelovljenog Sina, neprekidnom obnovom i očišćenjem same sebe pod vodstvom Duha Svetoga. To se ponajprije postiže svjedočanstvom žive i sazrele vjere, to jest vjere koja je tako odgojena da može jasno prozreti teškoće te ih nadjačati. Ta vjera mora očitovati svoju plodnost time što prožimlje sav život vjernika, pa i profani, te što ih pokreće na pravdu i ljubav, posebno prema siromašnima. Napokon, da se očituje prisutnost Božja najviše pridonosi bratska ljubav među vjernicima" /GS 21,5/.

Godine 1974. održana je Sinoda biskupa o evangelizaciji. Sinodalni su oci zamolili papu Pavla VI. da u jednom dokumentu složi i objavi njihove zaključke. "Želimo to učiniti godinu dana nakon III. općeg zasjedanja Sinode biskupa koja je, kao što je poznato, bila posvećena evangelizaciji, tim prije što su to od Nas tražili sami sinodalni Oci. Doista, na kraju toga slavnog Zasjedanja odlučili su da Pastiru sveopće Crkve, u velikom povjerenju i skromnosti, izruče plod svog rada izjavljujući kako od Pape očekuju novi zamah koji će biti kadar stvoriti u Crkvi, ukorijenjenoj u neprolaznu snagu i moć Duhova, novo doba za naviještanje Evanđelja."<sup>1</sup>

Još očitije se taj prijelaz od katehizacije prema evangelizaciji izražava u slijedećim riječima pape Pavla VI.: "Crkva, navjestiteljica Evanđelja, počinje evangelizirati samu sebe. II. vatikanski sabor na to je podsjetio, a Sinoda od 1974. snažnim riječima nastavlja govoriti o Crkvi koja se evangelizira u trajnu obraćenju i obnavljanju kako bi vjerodostojno mogla naviještati Evanđelje svijetu."<sup>2</sup> Razlozi koji su papu naveli na to da postavi zahtjev Crkvi da evangelizira samu sebe izraženi su pitanjima: "Što je u naše dane s onom skrovitom snagom Radosne vijesti koja je kadra ljudsku savjest potresti u samim njenim dubinama? Do koje mjere i na koji način je ta evanđeoska snaga kadra preobraziti čovjeka našeg vremena? Koje metode u naviještanju Evanđelja valja slijediti da bi njegova snaga bila djelotvorna?"<sup>3</sup> Papa Pavao VI. kaže da je i prije u više navrata isticao važnost

evangelizacije. Govoreći kardinalskom zboru 1973. godine papa je rekao: "Društvene uvjetovanosti sve nas obvezuju da preispitamo metode, da svi istražujemo načine kako bi do suvremenog čovjeka kršćanska poruka mogla doprijeti i kako bi on u njoj našao odgovor na svoja pitanja i snagu za svoje zalaganje oko ljudske uzajamnosti."<sup>4</sup>

Sadašnji papa Ivan Pavao II. govori izričito o onima koji su u Crkvi danas katekumeni ili polukatekumeni iako su kršteni, te o nužnosti katekumenata za njih.<sup>5</sup> Katekumenat je međutim metoda evangelizacije.

Nužnost obrata k evangelizaciji osjeća se i u praksi opće Crkve, te osobito kod nas. Naša Crkva je sve do sada činila nevjerojatno velike napore na području katehizacije. Izdani su različiti priručnici za vjeronauk, napisani i prevedeni katekizmi za djecu i odrasle, održavaju se savjetovanja, organiziraju se katehetske škole, ljetne i zimske, otkrivaju se i upotrebljavaju najsuvremenija sredstva za posredovanje znanja, osnovani su i rade instituti za katehete, kao i za stručnjake na katehetskom području, izdaju se časopisi s visoko znanstvenim člancima, vrši se permanentno obrazovanje kateheta, pripremaju se zajednički kateheze i propovijedi, održavaju tečajevi i seminari. Rezultati su međutim minimalni. Dovoljno je to uočiti po vjeronauku studenata i srednjoškolaca u Zagrebu i drugim većim gradovima.

Istodobno se događa jedan paradoks na vjerskom području. Raste zanimanje za vjeru, moglo bi se reći da raste čak i vjera. No to se ne događa u središtu Crkve, nego na njezinu rubu ili čak izvan njezinih granica. Raste mnoštvo grupa, osobito u gradovima, u kojima odras-

1 PAVAO VI, Evangelii nuntiandi /EN/, apostolski nagovor o evangelizaciji u suvremenom svijetu. Izd. KS, Zagreb, 1976., br. 2.

2 PAVAO VI, EN br. 15.

3 PAVAO VI, EN br. 4.

4 AAS 65 /1973/ str. 383. Usp. Pavao VI, EN br. 3.

5 Usp. IVAN PAVAO II, Catechesi tradendae /CT/, apostolska pobudnica o vjerskoj pouci u naše vrijeme. Rim, 1979. br. 44. /Prev. GK 24 /1979-prilog/.

li ljudi i vjernici, bez svećenika i crkvenih stručnjaka, proučavaju Sveto pismo i mole. Njihova vjera raste, ali mimo Crkve. Također postoji mnoštvo pokreta unutar Crkve kroz koje sazrijeva vjera. Te pokrete međutim, više iz vlastite pobude nego službeno, predvode pojedini svećenici koji taj posao doživljavaju više na rubu nego u središtu crkvenog zanimanja. Drugim riječima, postoji trend napuštanja katehizacije sa strane katehiziranih i istodobno trend porasta onih koji traže evangelizacijski rad Crkve. Tamo gdje se umjesto katehizacije već vrši evangelizacija među odraslima, iako u skromnim razmjerima, raste zanimanje za vjeru i iz takvoga rada Crkva dobivaiskusne kršćane.

Zaokret, dakle, prema evangelizacijskom djelovanju Crkve unutar same sebe zahtijevaju suvremeni dokumenti Crkve kao i praktično kretanje unutar vjerničkih redova.

## 2. EVANGELIZACIJA I KATEHIZACIJA

Da bismo shvatili u čemu je taj preokret koji nastaje u Crkvi, potrebno je bar otprilike definirati što mislimo pod evangelizacijom, a što pod katehizacijom.

**Evangelizacija** znači naviještanje Evanđelja. No ta riječ se uzima u više značenja pa je potrebno odrediti ono značenje na koje ovdje mislimo. U najširem značenju to može biti djelatnost kojom se svijet na bilo koji način preobražava u skladu s voljom Boga Stvoritelja i Otkupitelja. Drugo značenje riječi evangelizacija jest svećeničko, proročko i kraljevsko djelovanje kojim se Crkva izgrađuje po Kristovoj nakani. Najčešće se pod tom riječju misli na djelatnost kojom se navješćuje i tumači Evanđelje. Time se u nekršćana probuđuje živa vjera a u kršćana hrani. U tom smislu mislimo na misijsko, katehetsko ili homiletsko propovijedanje. U najužem smislu riječi evangelizacija je prvi navješćaj Evanđelja, donešen nekršćanima, kojim se budi vjera. To je misijsko propovijedanje ili kerigma.<sup>6</sup>

Ovdje pod evangelizacijom mislimo na djelatnost kojom Crkva tako naviješta Evanđelje da se odatle rađa, razvija i raste vjera. Papa Pa-

vao VI. to kaže riječima: "Navijestiti Evanđelje znači unijeti Radosnu vijest u svaku ljudsku sredinu i u tom srazu samo čovječanstvo iznutra preobraziti. Crkva naviješta Evanđelje dok samom božanskom snagom Poruke koja se naviješta ide za tim da istovremeno obrati osobnu i kolektivnu svijest ljudi, njihovo djelovanje, život i njihove stvarne životne sredine."<sup>7</sup> Nakon Sinode biskupa 1974., te papina dokumenta "Evangelii nuntiandi" 1975. kao i simpozija naših profesora o evangelizaciji u organizaciji Vijeća za nauk vjere pri BKJ 1974., sudionici drugog međufakultetskog ekumenskog simpozija u Lovranu 1976. u zaključku rada na temu "Evangelizacija u našem prostoru i vremenu" ovako su definirali evangelizaciju: "Evangelizacija je propovijedanje i svjedočenje riječju, djelom i životom, u Duhu i sili Božjoj, da se Bog otkrio i javio svijetu u osobnoj Riječi svojoj, Isusu Kristu, utjelovljenome, raspetome i uskrsnome Spasitelju svijeta i čovjeka, i da je u istom cilju poslao nama Duha svoga Svetoga koji nas sjedinjuje u zajednicu i bratstvo sinova Božjih u Sinu Božjem."<sup>8</sup>

Bitno je da evangelizacija sadrži dva neodvojiva elementa: Riječ Božju i Duha Svetoga. Evangelizacija naviješta i čini ono što naviješta. Ona vidljivo mijenja čovjeka i društvo. Naviještanje naime očituje silu Božju kojom onaj koji prihvaća naviještenu riječ biva preporođen. On stječe novo iskustvo vjere i Božjeg prisustva. U tom smislu govori dalje i završni dokument međufakultetskog ekumenskog simpozija: "Crkvena evangelizacija u svijetu označava, pokazuje i daje ljudima ne samo novu spoznaju, nego i novi put u život, za njihov ulazak u eg-

<sup>6</sup> Usp. Dopis "De evangelizatione mundi huius temporis" u: Evangelizacija suvremenog svijeta. Teološki simpozij o dokumentu Sinode biskupa: Evangelizacija suvremenog svijeta, održan dne 19. VI. 1974., KS, 1974., str. 10. Usp. također H. ALGERMISSEN, Evangelisation u: LThK III, 1236-1237. gdje se govori o protestanskom razumijevanju evangelizacije u dva smisla: kao pridobivanje za protestantizam i kao buđenje prvotne vjere i iskustva u raznim pokretima i sektama.

<sup>7</sup> PAVAO VI, EN br. 18

<sup>8</sup> "Evangelizacija u našem prostoru i vremenu." Radovi s drugog međufakultetskog ekumenskog simpozija u Lovranu održanog 20-23. IX. 1976. Izd. KS, Zagreb, 1977., str. 126.

zistencijalnu osobnu povezanost i zajednicu s Isusom Kristom u Duhu Svetome, zajednicu života u Kristu koja je već ovdje i sada sudionništvo u zajedništvu života Presvete Trojice: Oca, Sina i Duha Svetoga. Ovo praktično znači da cilj evangelizacije jest obraćenje kao stvarno oslobođenje i spasenje čovjeka.”<sup>9</sup>

Evangelizacija ide dakle za promjenom postojećeg stanja u svijetu i Crkvi. Evangelizacija je stoga ujedno svjedočenje za taj novi život i obrat u sili Božjoj. Evangelizator dolazi iz zajednice u kojoj je preporođen i svjedoči za taj novi život koji ima. On međutim dolazi u sili Božjoj govoriti. Ta sila daje riječi uvjerljivost i istovremeno moć da se onaj koji želi vjerovati također preporodi. Bog je, dakle, glavni djelatnik, čovjek tek drugotni. Istovremeno onaj koji je evangeliziran postaje sposoban da dalje svjedoči drugima. Papa Pavao kaže u tom smislu: ”Evangelije mora najprije biti razglašeno svjedočenjem. Eto, usred ljudske zajednice u kojoj žive, neki kršćani ili skupine kršćana posve neusiljeno i jednostavno zrače svoju vjeru... Već je takvo svjedočenje šutljivo ali vrlo snažno i djelotvorno razglašivanje Radosne vijesti. To je prvi korak u evangelizaciji.”<sup>10</sup>

Evangelizacija je, dakle, složen postupak koji uključuje razne elemente: obnovu čovjeka i čovječanstva, svjedočenje, izričiti navještaj, pristanak srca, obraćenje, molitvu, ulazak u zajednicu, primanje znakova i apostolsko djelovanje svjedočenjem.<sup>11</sup> Cijeli taj postupak je od prvih kršćanskih vremena bio nazvan katekumenatom. To je praktičko-teoretski postupak u kojem se onome tko želi biti kršćanin daje znanje o osnovnim kršćanskim istinama i molitvom te svjedočenjem i očitovanjem Duha Božjega osposobljava ga se da primi krštenje.<sup>12</sup>

Budući da Crkva ne može evangelizirati bez svjedočenja, to znači da ona mora danas pristupiti najprije evangelizaciji same sebe, da bi onda mogla evangelizirati nekršćane. Za evangelizaciju, naime, nije dosta samo predavanje neke objektivne istine, nego iskustvo po kome je prisutno otajstvo Isusa Krista. Evangelizacija ide prema tome u dva smjera: prema unutra i prema vani. Prema unutra je evangeliziranje same Crkve, a prema vani evangeliziranje onih

izvan Crkve. Evangelizirati Crkvu danas znači djelovati tako u njoj da ona stekne osnovno kršćansko iskustvo, koje se pretpostavlja ali se nije dobilo. Evangelizirati pak nekršćane znači donijeti im prvi navještaj o Isusu Kristu i njegovu spasu.

Kad govorimo o evangelizaciji tad ovdje mislimo na evangelizaciju Crkve. To znači da mislimo da vjernici moraju biti podvrgnuti postupku katekumenata, kako bi stekli iskustvo vjere i sposobnost da za nju svjedoče.

Evangelizacija nekršćana, ili prvi navještaj vjere ili evangelizacija u užem smislu jest misijsko djelovanje Crkve. Ono pretpostavlja evangelizaciju Crkve, ili evangelizaciju u širem smislu.

**Katehizacija** dolazi od riječi katehein, a znači usmeno poučavati. Ona je predavanje znanja, informacija o Božjem djelovanju za spas čovjeka. Kateheza je zato jedan elemenat evangelizacije.<sup>13</sup> No, bitan elemenat. Bez izričitog obrazloženja onoga što se svjedoči nemoćno je i samo svjedočanstvo. ”To razglašavanje—kerygme, propovijedanje ili kateheza — ima tako važno mjesto u evangelizaciji da se često uzima kao njena istoznačnica. Ono je ipak samo jedan vid evangelizacije” — piše papa Pavao VI.<sup>14</sup> Kateheza je, dakle, razgovijetno, nedvosmisleno obznanjivanje imena, nauke i života Isusa Krista, njegovih Obećanja, Kraljevstava i otajstava. Kateheza ima bitnu ulogu na dva mjesta crkvenog djelovanja. Jedno od tih mjesta jest evangelizacija. Tu je kateheza u službi buđenja vjere, u službi ostvarivanja spasenja po Kristu. Tu ona igra temeljnu ulogu. Bez nje nema odgovornog i odlučnog pristupa spasenju i Crkvi. Drugo mjesto jest samostalnije, a to je

<sup>9</sup> Nav. dj. str. 126–127.

<sup>10</sup> PAVAO VI, EN br. 21.

<sup>11</sup> Usp. PAVAO VI, EN br. 24.

<sup>12</sup> Usp. Th OHM, Katechumenat, u: LThK VI, 54–55. Također J. A. JUNGSMANN, Katechumenat /u prvoj Crkvi, srednjem vijeku i novom vijeku/ u: LThK VI, 51–54.

<sup>13</sup> Usp. PAVAO VI, EN br. 22. Također IVAN PAVAO II, CT br. 26.

<sup>14</sup> PAVAO VI, EN br. 22.

njezina uloga u dozrijevanju već probuđene vjere. To su kateheze koje se daju onima koji su već kršćani, vjernici. Kateheza im upotpunjuje njihovo znanje o onome što već imaju, naime o vjeri. Ona im tako pomaže da rastu u vjeri. To je naprosto vjeronauk, ili vjerska pouka bilo za djecu, mladež ili odrasle vjernike.

U prvom smislu kateheza je u službi i jedan elemenat katekumenata. U drugom smislu ona je nastavak na katekumenat. Prva je temeljna kateheza. Druga je nadograđujuća. O katehezi u prvom smislu govori papa Pavao VI. u dokumentu "Evangelii nuntiandi". O katehezi pak u drugom smislu govori papa Ivan Pavao II. u dokumentu "Catechesi tradendae". Prva kateheza vodi rađanju čovjeka. Druga ga odgaja.<sup>15</sup>

Kad govorimo o zaokretu od katehizacije prema evangelizaciji, tada mislimo na zaokret od kateheze u drugom smislu prema katehezi u prvom smislu i prema provođenju katekumenata u cjelini. Ne želi se ovdje reći da treba izostaviti dosadašnje katehiziranje, nego da evangeliziranje treba u ovo vrijeme hitno i temeljito načiniti, a drugo ne ispuštati. Za sadašnje stanje, dakle, u Crkvi i svijetu u pogledu vjere nije kriva dosadašnja katehizacija, nego ispuštanje evangelizacije. Katehizacija je gradila na pretpostavci koje nije bilo u stvarnosti. Kateheza je pretpostavljala vjeru rođenu i pokušavala graditi dalje. Budući da te vjere nije bilo, kateheza se morala pokazati brzo beskorisnom i frustriranom.

Da bismo razumljivo slijedili izlaganje, moramo naglasiti da ovdje govoreći o katehezi od koje se prelazi na evangelizaciju mislimo na onu u drugom smislu. Na takvu, dakle, pouku koja vjeru odgaja i vodi prema zrelosti. Radi se o katehezi koja se nastavlja na evangelizaciju. Ona bi trebala kršćanina koji je došao do osnovnog kršćanskog iskustva voditi punoj vjerničkoj zrelosti.

Evangelizacija, dakle, vodi vjeru od korijena. Ona je produbljene. Katehizacija proširuje. Evangelizacija rađa vjeru. Katehizacija uzdržava. Crkva raste samo evangelizacijom. Ona se njome širi, razrasta i budi. Katehizacija pretpostavlja evangelizaciju. Kao što je teologija

"fides quarens intellectum" – vjera koja traži svoje razumijevanje, tako je i kateheza vjera koja traži svoje razumijevanje i svoj rast. Evangeliziran pak nema temelja iz koje bi je tražio. Katehizacija je ujedno neka vrsta permanentnog rasta, odgoja i poučavanja u vjeri. Ona, dakle, ne može dati vjeru, nego od vjere živi. Ona je vjera koja traži svoje sazrijevanje i daljnju izgradnju.

Kad govore o katehizaciji i obliku suvremene kateheze, tad pape Pavao VI. i Ivan Pavao II. govore izričito o evangelizacijskoj katehezi. Papa Pavao VI. piše doslovno: "Uostalom, iako se ne smije zanemarivati ništa što se odnosi na odgoj djece, opaža se da suvremeni uvjeti sve više zahtijevaju katehetsku pouku u obliku katekumenata za mnogobrojnu mladež i odrasle koji, dirnuti milošću, malo pomalo otkrivaju Kristovo lice i osjećaju potrebu da Mu se daruju."<sup>16</sup> Sadašnji papa Ivan Pavao II. piše u dokumentu o katehizaciji u naše vrijeme: "U prvoj Crkvi izjednačavao se katekumenat s inicijacijom u sakramente krštenja i euharistije. Premda je Crkva izmijenila praksu na tom području u starim kršćanskim zemljama, katekumenat tu nikad nije bio dokinut, nego naprotiv, on doživljava obnovu."<sup>17</sup> Na drugom mjestu istog dokumenta sadašnji papa naglašava: "To znači, da kateheza mora često voditi brigu ne samo o tome da hrani i naučava vjeru, nego da je neprestano budi pomoću milosti, da otvara srce, da obraća, da pripravlja opći pristanak uz Isusa Krista kod onih koji su još na pragu vjere."<sup>18</sup> Iako je cijeli dokumenat prvenstveno posvećen poevangelizacijskoj katehezi, on ipak daleko više i zahtjevnije, čini nam se, govori o evangelizacijskoj katehezi.

Činjenica je, dakle, da obojica spomenutih papa govore o evangelizaciji u dva smisla: evangelizacija nevjernika i evangelizacija Crkve. Također govore i o katehizaciji u dva smisla:

<sup>15</sup> Usp. D. KRŽELJ, Osnovne dimenzije kateheze i naglasci u sadržaju i metodi u novoj situaciji u: Nova et Vetera 2/1979/71.

<sup>16</sup> PAVAO VI, EN br. 44

<sup>17</sup> IVAN PAVAO II, CT br. 23.

<sup>18</sup> IVAN PAVAO II, CT br. 19.

unutar evangelizacije i nakon evangelizacije. Međutim i jedan i drugi u svojim dokumentima posebno naglašeno i hitno traže provedbu evangelizacije unutar same Crkve, te razradu kateheze za takvu evangelizaciju.

### 3. KOGA EVANGELIZIRATI U CRKVI?

Evangelizacija pretpostavlja odgovornog čovjeka, koji je sposoban čuti Radosnu vijest, razumjeti je, za nju se opredijeliti i u njoj hodati. Otuda je već jasno, da se evangelizacija odnosi samo na zrele ljude, odgovorne i slobodne. Radi se dakle o odraslima.

Budući da ovdje govorimo o evangelizaciji unutar Crkve, o evangelizaciji vjernika, pitanje je, koji su to vjernici dužni proći katekumenat. Obrednik "Inicijacija" kaže u uvodniku: "Odrasli se naime ne spasavaju osim ako pristupe svojevrijedno te tako žele primiti vjerom Božji dar."<sup>19</sup> Budući da su gotovo svi kršćani isključivo kršteni u djetinjstvu, kad nisu mogli samostalno o vjeri odlučiti, znači da se sada traži da svi odrasli naprave tu odluku za vjeru. Teško je međutim zamisliti da oni to, barem praktični vjernici, nisu već načinili. Pogledajmo ipak što već spomenuti dokumenti Crkve o tome kažu.

Govoreći o raznim vjerničkim grupama koje su potrebne evangelizacije papa Ivan Pavao II. odlučno zaključuje: "Treba ponoviti: nitko se u Crkvi Isusa Krista ne bi smio osjećati oslobođenim od primanja kateheze. To vrijedi i za mlade sjemeništare i redovnike kao i za sve koji su pozvani da budu pastiri ili katehete."<sup>20</sup> Nitko, kaže papa. A to znači čitav puk Božji zajedno sa svojim predvodnicima, svećenicima, biskupima, đakonima. Radi se pak o katehezi unutar evangelizacije. Vidi se to iz konteksta. U njemu se, naime, govori o potrebi katekumenata za razne slojeve vjernika i onda daje ovakav zaključak. Jasno je to i iz toga, što papa spominje crkvene redove i pastire te katehete. Njima očito nije potrebna poevangelizacijska kateheza, nego jedino evangelizacijska. Vidjet ćemo kasnije: svima je potrebno iskustvo vjere da bi mogli svjedočiti o onome što

propovijedaju. Iskustvo se, pak, ne dobiva poevangelizacijskom katehezom, nego katekumenatom, evangelizacijom. Tu je ključna točka suvremene Crkve. Papa Pavao VI. o tome kaže: "Šutke ili u krik u ponavlja se uvijek jedno te isto pitanje: Vjerujete li vi doista to što propovijedate? Živate li to što vjerujete? Propovijedate li uistinu ono što živite? Svjedočanstvo života postalo je više nego ikada bitan preduvjet osnovne uspješnosti propovijedanja."<sup>21</sup> Da li zaista svi trebaju evangelizaciju vidi se i iz ovoga teksta pape Pavla VI.: "Čovjek koji je evangeliziran sam počinje evangelizirati. To je provjera istinitosti, kamen kušnje u evangelizaciji: nemoguće je i zamisliti da je netko Riječ prihvatio i predao se Kraljevstvu a da sam sa svoje strane ne počne svjedočiti i naviještati."<sup>22</sup> Suvremeno raskršćanjenje pokazuje kako su svi, laici i kler, nesposobni da obrate i uvjere ljude u istinitost Poruke. Manjka živo svjedočanstvo.

Nakon te općenite konstatacije, kako su svi u Crkvi potrebni evangelizacije, dokumenti Crkve nabrajaju pojedine slojeve u Crkvi kojima je potrebna posebna evangelizacija te nabraja ujedno i razloge za evangelizaciju.

Papa Pavao VI. piše: "Opaža se da suvremeni uvjeti sve više zahtijevaju katehetsku pouku u obliku katekumenata za mnogobrojnu mladež i odrasle."<sup>23</sup> Na drugom mjestu kaže papa i razloge za takvu pouku: "Ako je prvi navještaj poglavito upravljen onima koji nikad nisu čuli Radosnu vijest o Isusu Kristu ili pak djeci, pokazuje se također kako je sve više neophodan, zbog raskršćanjenih prilika u naše doba, i mnoštvu osoba koje su krštene ali žive mimo svakog kršćanskog života, priprostim ljudima koji imaju neku vjeru ali joj slabo poznaju temelje, intelektualcima koji osjećaju potrebu da upoznaju Isusa Krista u svjetlu u kojem ga nisu primili kroz pouku u svome djetinjstvu kao i

<sup>19</sup> Rimski obrednik: Red pristupa odraslih u kršćanstvo, Izd. KS, Zagreb, 1975., br. 30.

<sup>20</sup> IVAN PAVAO II, CT br. 45.

<sup>21</sup> PAVAO VI, EN br. 76.

<sup>22</sup> PAVAO VI, EN br. 24.

<sup>23</sup> PAVAO VI, EN br. 44.

mnogim drugima.”<sup>24</sup> Papa Ivan Pavao II. slično govori o istom problemu i istim razlozima, iako sa stanovišta evangelizacijske kateheze. ”Nastavljajući niz onih kojima je namijenjena kateheza, moram sada istaknuti jednu od trajnih briga sinodalnih otaca koju današnje iskustvo u cijelom svijetu snažno i hitno nameće: radi se o središnjem problemu kateheze odraslih. Ovo je glavni oblik kateheze, jer se ona obraća osobama koje imaju najveću odgovornost i sposobnost živjeti kršćansku poruku u potpuno razvijenom obliku. Među ovim odraslima, kojima je potrebna kateheza, naša pastoralna briga usmjeruje se na one koji su rođeni i odgojeni u još nekršćanskim krajevima pa nisu nikada mogli produbiti kršćansku nauku koju su u životnim okolnostima bili nekoć sreli. Mislimo na one koji su u svojem djetinjstvu primili katehezu prikladnu za tu dob, ali su se zatim udaljili od svake vjerske prakse i u zreloj dobi žive s djetinjastim vjerskim spoznajama; mislimo na one koji se sjećaju prerane ili nepravilne ili neprihvaćene kateheze; na one koji, premda rođeni u kršćanskim zemljama, štoviše u sociološkom kršćanskom okviru, nikada nisu bili odgojeni u svojoj vjeri te su kao odrasli **pravi katekumeni**. /podc. T. I./ Odrasli u svakoj dobi, pa i stare osobe, koje zaslužuju posebnu pažnju zbog svog iskustva i svojih problema, primatelji su kateheze kao i djeca i mladi. Trebalo bi još govoriti o seliocima, o osobama koje je moderni razvoj ostavio na rubu, o stanovnicima četvrti velikih gradova koji često nemaju crkava, prostorija ni prikladnih struktura...”<sup>25</sup>

Evangelizacija je potrebna ne samo da se rodi vjera nego i tamo gdje je ona već postojala ali nestala ili joj prijeti opasnost da nestane. ”Ta vjera danas je gotovo posvuda suočena sa sekularizmom, odnosno s borbenim bezboštvom: to je vjera na udaru kušnji i prijetnji, štoviše, to je opkoljena i napadnuta vjera. Kad se svakodnevno ne bi hranila i jačala, došla bi u opasnost da propadne zbog ugušenja ili iznemoglosti. Crkva stoga nastoji tu vjeru produbljivati, učvršćivati, hraniti i činiti je što zrelijom kod onih koji već zove vjernicima, da bi oni to još više bili. Stoga evangelizirati često znači vjeri vjernika pružati tu prijeko potrebitu hranu

i pomoć”<sup>26</sup> – piše papa Pavao VI.

Kao što je potrebno sve slojeve Crkve evangelizirati, tako je potrebno i sve Crkve evangelizirati. To znači zahtjev za evangelizacijom čitave Crkve i svakog pojedinog u Crkvi. Papa Pavao VI. o tome dalje kaže: ”Ateističkog sekularizma i napuštanja vjerskog života ima kod starijih i kod mladeži, kod elite i u masama, u svim kulturalnim slojevima, u drevnim i u mladim Crkvama.”<sup>27</sup>

Potpuno je jasan poziv i zahtjev Crkve za evangelizacijom izražen u najvišim dokumentima učiteljstva. On je konkretan i nikako se ne može mimoći ili drugačije tumačiti. Točno je definirano koga treba evangelizirati i zašto unutar Crkve. Govori se o tome da je to hitan zahtjev. Crkva je za taj posao napisala i priručnik, obrednik pod naslovom: Inicijacija—Red pristupa odraslih u kršćanstvo. To je točno propisan stari crkveni katekumenat. Obnovljen je odlukom II. vatikanskog sabora a proglašen vlašću pape Pavla VI. godine 1972. Na hrvatski je preveden nalogom i odobrenjem Biskupske konferencije Jugoslavije te potvrdom sv. Zbora za bogoštovlje i izdan od Kršćanske sadašnjosti 1974. godine. U tom rimskom obredniku najprije je u uvodu obrađen katekumenat i njegova razdoblja. Zatim su dani obredi za razne načine primanja odraslih u kršćanstvo. Osim za one koji se pripremaju na krštenje, ima i obred za one koji su kršteni a nisu potvrđeni. O tome ćemo govoriti opširnije kasnije. Sad je međutim, na mjestu pitanje: kako to, kad sve to traže dokumenti Crkve, kad je Crkva dala sredstva kojima i kako da se provede njezin zahtjev, kako to, dakle, da se sve to ipak ne provodi? Gdje je zapreka? Što to Crkvu zaustavlja da ne izvrši ono što od nje traži Duh preko znakova vremena i što si je konačno preko Učiteljstva postavila kao hitan zahtjev? Uočiti ćemo to kad spoznamo cilj i osnovno sredstvo evangelizacije. To je, naime, iskustvo i s time u svezi svjedočenje.

<sup>24</sup> PAVAO VI, EN br. 52.

<sup>25</sup> IVAN PAVAO II, CT br. 43, 44, 45.

<sup>26</sup> PAVAO VI, EN br. 54.

<sup>27</sup> PAVAO VI, EN br. 56.

#### 4. KRŠĆANSKO ISKUSTVO I SVJEDOČENJE VJERE

Sasvim je sigurno da je osnovni cilj evangelizacije Kraljevstvo Božje ili Kraljevstvo nebesko. Ono je tako važno da u usporedbi s njime sve postaje "ostalo koje se nadodaje" /Mt 6, 33/. Sve drugo tek u odnosu na to Kraljevstvo dobiva vrijednost.

Kao srž i središte Kristove Radosne vijesti o Kraljevstvu stoji spasenje čovjeka. Spasenje znači oslobođenje od svega što čovjeka tlači, a to znači poglavito i u prvom redu oslobođenje od grijeha i Zloga. Spasenje je ujedno radost što čovjek spoznaje Boga i što Bog spoznaje čovjeka, što "ga čovjek može vidjeti i njemu se predati."<sup>28</sup> To Kraljevstvo i to spasenje je stvarnost koja čovjeku daje doživljaj da se mijenja "njegovo srce i njegova sudbina".<sup>29</sup>

Prvi cilj evangelizacije, s obzirom na onoga kome se naviješta, jest dakle njegov spas ili njegova spoznaja Boga što je isto s njegovim dolaskom Bogu, njegovim susretom s Bogom. Drugi cilj evangelizacije jest osposobiti vjernika, koji je spašen, da spašava druge. Spas je, naime, zajedničarski. Nitko se ne spašava sam. Osama je prokletstvo. Iz jednostavnog razloga što je i Bog društvo, a ne osamljena jedinka. Biti spašen znači postati "dionik božanske naravi". To znači biti Bogu sličan. Čovjek je stvoren na sliku Božju. Prema tome čovjekov puni spas zahtijeva da k Bogu zajedno s njime dođu i drugi. Zato je spas ujedno sposobnost da se spašava. Spasavajući se, čovjek spašava. Prema tome zajedno sa spasenjem koje donosi evangelizacija dolazi čovjeku i sposobnost da drugom pomogne do spasa. To znači da spašen čovjek biva sposoban da svjedoči drugome silu Božju kojom uvjerava i vodi druge slobodi u Bogu. Svjedočenje je međutim plod iskustva vjere. Tako je drugotni cilj evangelizacije iskustvo vjere. Iz toga iskustva rađa se prvotno sredstvo evangelizacije—svjedočenje. Tako veli papa Pavao VI.: "Nije na odmet da se prisjetimo: evangelizirati u prvom redu znači na jednostavan i izravan način svjedočiti o Bogu koji se objavio po Isusu Kristu u Duhu Svetomu. Svjedočiti da je on u svome Sinu ljubio svijet; da

je u svojoj Utjelovljenoj Riječi dao opstojnost svakoj stvari i ljude pozvao na vječni život."<sup>30</sup> Ili nešto kasnije u istom dokumentu piše papa: "Crkvi je prvo sredstvo evangelizacije svjedočanstvo izvornoga života predanog Bogu u zajedništvu koje ništa nije kadro uništiti i ujedno, u bezgraničnoj revnosti, predanog bližnjemu. Suvremeni čovjek radije sluša svjedoke negoli učitelje — rekli smo nedavno skupini laika — ili ako sluša učitelje sluša ih zato što su svjedoci."<sup>31</sup>

S obzirom na Boga možemo reći da je glavni cilj evangelizacije slava Božja. Glasovit je čovjek koji je poznat po svojim velikim, silnim, dobrim djelima. To je glasovitiji čovjek što je poznatiji, što više ljudi o njemu zna i hvali ga. Suprotno tome je sramota. I o sramotnim djelima se zna, čuje, ali ona nisu glasovitost niti slava, jer nitko čovjeka zbog toga ne hvali. Bog je dakle to glasovitiji i slaviji što se njegova djela više vide u svijetu i u Crkvi. Boga Oca je najviše slavio njegov Sin Isus Krist, a onda i Duh Sveti. Oni razglasuju Očeva djela u svijetu i svemu stvorenju. Oni su slava Božja. Što su vidljivija djela Isusova spasenja među nama to je Bog glasovitiji. Što Duh Sveti više djeluje u nama, to je Bog glasovitiji. Prema tome slava Božja je komplementarna s našim dobrom.

Bog čini i želi samo dobro. Zli želi samo sramotu. Bog ne može drukčije, jer je u srži, u biti dobar, nego ljubiti i činiti dobro. Zato što je njegova bit dobrota, on ne može ne željeti svoju slavu. Što se Bog dakle više "događa", to je slava Božja veća. Crkva slavi Boga kada dopušta da se njegova djela događaju i da se razglasuju. Ne neka djela prošla, nego sadašnja djela koja Bog čini svome narodu. Onda, dakle, kada Crkva ili vjernik svjedoči, a to znači govori o onome što je Bog njemu učinio, a ne samo Izraelcima ili nekom svecu u povijesti Crkve, onda se slavi Bog. Evangelizacija ide baš za tim da omogući Božje djelovanje i događanje među ljudima. To znači ide za tim da širi slavu Božju.

<sup>28</sup> PAVAO VI, EN br. 9.

<sup>29</sup> PAVAO VI, EN br. 11.

<sup>30</sup> PAVAO VI, EN br. 26.

<sup>31</sup> PAVAO VI, EN br. 41.